

EUGENIO COSERIU, *Estudios de lingüística románica*, Madrid, Gredos, 1977, 314 p.
(= Biblioteca Románica Hispánica).

Acest volum, dedicat de autor, în mod original, unei țări — Republica Orientală a Uruguayului —, înmănunchează o serie de studii de lingvistică romanică publicate de autor între 1953 și 1975, în limbile spaniolă sau germană, în diverse reviste, culegeri omagiale sau acte de congrese și colocvii mai greu accesibile astăzi publicului interesat de opera de romanist a acestui mare lingvist de origine română.

„Sensul unitar al acestor scrieri — și care justifică reunirea lor în volum — arată Eugen Coseriu în nota preliminară, este dat, înainte de orice, de aspectul lor teoretic și metodologic: aproape toate (chiar și acelea în care acest lucru nu se spune în mod expres), pe lângă examinarea unor probleme particulare ale limbilor romanice, își propun să constituie contribuții la teoria și metodologia lingvisticii istorice, mai precis spus, a unei lingvisticii funcționale și propriu-zis istorice. De aceea, chiar în note sau în fragmentele privitoare la chestiuni de detaliu, se vor găsi uneori formulări de principii generale și indicații cu caracter metodologic. Pe de altă parte, în majoritatea acestor scrieri se încearcă de asemenea să se arate, prin însăși maniera de abordare a chestiunii, că problemele romanice ca atare trebuie plasate într-un cadru romanic general, adică ținând cont de toate limbile romanice, ba chiar uneori, atunci când «faptele» o cer, într-un cadru și mai larg. Mirajele de tot soiul, care se înregistrează atât de des în lingvistica romanică, se datorează mai cu seamă faptului că se încearcă rezolvarea în cadrul unei singure limbi a unor probleme care, în realitate, nu pot fi puse, pentru a avea sens, decât în cadrul întregii Românii (cf., de exemplu, studiul numărul II). Iar în anumite cazuri, pentru a înțelege corect problemele limbilor romanice, trebuie trecut dincolo de ele, încă-

drindu-le într-un context european (cf. mai ales studiul numărul IV)” (pag. 9—10).

În ceea ce privește faptele analizate, articolele cuprinse în acest volum se axează pe două mari teme parțial interferente, și anume: sistemul verbal al limbilor romanice — considerat de Coseriu „aspectul cel mai caracteristic al acestor limbi și care le deosebește, în modul cel mai radical, de limbile germanice și slave” — și problema influenței grecești asupra latinei vulgare, „problema capitală — după acest autor — a substanței acestei varietăți a latinei, și, în consecință, a bazei înseși a elementului romanic”. „Dar — scrie Coseriu — sub acest aspect, adevărata temă a cărții este marea unitate a limbilor romanice dincolo și dincoace de infinita lor varietate: unitate în ceea ce au moștenit atât din punctul de vedere al formei cât și din acela al conținutului, și unitate în ceea ce privește «formativitatea», adică tehnica creației lingvistice, care se manifestă uneori pînă în cele mai mici detalii, pe tot spațiul romanic, de la Marea Neagră pînă la Pacific, și chiar dincolo de aceste limite, în toate zonele la care a ajuns, într-o formă sau alta, limba orașului Roma și a țărănilor și păstorilor din Latium” (p. 10—11).

Iată, pe scurt, conținutul volumului, așezarea articolelor fiind făcută în ordinea cronologică a apariției lor. Primul articol se intitulează *Sobre el futuro romance* și a fost publicat în 1957 în „Revista Brasileira de Filologia”. Al doilea și al treilea au fost publicate, respectiv, în „Nueva Revista de Filología Hispánica”, 1961, și în „Revista de la Facultad de Humanidades y Ciencias” din Montevideo, din același an, și apoi editate independent, în broșură, la Montevideo, în 1961 și 1962. Unul se intitulează *¿Arabismos o romanismos?* și tratează construcțiile de tipul *sp. anochet en el bosque* și *rom. am*

Innoptat în pădure, iar celălalt, intitulat *Sobre las llamadas „construcciones con verbos de movimiento“: un problema hispánico*, este o replică polemică la cunoscutul articol al lui Amado Alonso *Sobre métodos: construcciones con verbos de movimiento en español*.

Articolul al IV-lea este cel mai dezvoltat din întreg volumul; a fost publicat în „Vox Romanica” (1966) și poartă titlul „Tomo y me voy” — un problema de sintaxis comparada europea, ocupându-se de istoria construcției paratactice a verbului *tomar* cu alt verb, în diverse limbi indo-europene. Intitulat *Graeca Romanica*, articolul al V-lea comentează o serie de etimologii latinești influențate de greacă în cuvinte românești ca *anțăr*, *cu mintea se duce*, *a lucra*, *a aprinde*, *a fine*, *uscat*, cuvinte spaniole ca *prender*, *querer*, *rayo* etc., sau franceze ca *en avoir assez*, *demander* etc. A fost publicat în *Serta Romanica*, Tübingen, 1968, ca omagiu lui Gerhard Rohlfs. Articolul al VI-lea, *Que ki contene*, publicat tot la Tübingen în 1968, ca omagiu lui Walter von Wartburg, este o analiză detaliată a formulei din titlu, prezentă în Carta Capuana și alte documente ale epocii.

Articolul al VII-lea, publicat în *Verba et vocabula*, München, 1968, ca omagiu lui Ernst Gamillscheg, se ocupă, așa cum indică și titlul — *De semnificația și etimologia rumanav* — de originea și semnificația unor cuvinte și construcții românești precum *a ajunge*, *a fi amnat* (la examen), *arat*, *aseară*, *auri*, *bărbat*, *brincă*, *călărie*, *ceapă* (cu sens de „ceas”), *il cheamă*, *dacă*, *a despica*, *habar*, *a înplini*, *a îngrășa* etc. Articolul al VIII-lea se intitulează *Coordinación latina y coordinación románica* și a apărut în *Actas del III Congreso Español de Estudios Clásicos*, Madrid, 1968, fiind la origine o comunicare prezentată în cadrul colocviului de studii structurale asupra limbilor clasice din cadrul acestui congres. Tot acolo a fost prezentat — și apoi publicat — și studiul următor, al IX-lea, intitulat *El aspecto verbal perifrástico en griego antiguo (y sus reflejos románicos)*.

În sfârșit, articolul al X-lea se intitulează *El problema de la influencia griega sobre el latín vulgar* și a fost publicat în *Sprache und Geschichte*, München, 1972, ca omagiu lui

Harri Meier. Iar articolul al XI-lea, intitulat *Vas — „barco” — en latín y en romance* a apărut în „Revue Roumaine de Linguistique” 1975, ca omagiu lui Al. Rosetti. Ultimul capitol al cărții, al XII-lea, cuprinde două recenzii critice, una la lucrarea lui Ramón Menéndez Pidal, *Toponimia prerrománica hispánica*, Madrid, 1952, și alta la noile norme de prozodie și ortografie din 1952 ale Academiei Spaniole, ambele apărute în revista „Azul” din Montevideo în 1954.

Toate aceste articole au fost revăzute de autor înaintea publicării în volum, fiind corectate pe alocuri — mai ales sub raportul exprimării — și, ceea ce este și mai interesant, au fost îmbogățite cu unele note referitoare la studiile pe aceeași temă apărute ulterior sau la recenziile critice pe care le-au provocat. Coseriu răspunzând, în aceste note, eventualelor obiecții aduse de „adversarii” săi (vezi îndeosebi notele adăugate la capitolele IV și IX).

În concluzie, publicarea în volum a acestor studii reprezintă o inițiativă demnă de toată lauda, care trebuie salutată cu căldură.

DOMNIȚA DUMITRESCU

Actas del V Congreso Internacional de Estudios Lingüísticos del Mediterráneo (editadas por Manuel Alvar), Madrid, Instituto de Cultura Hispánica, 1977, 642 p.

Acest volum reunește comunicările prezentate în cadrul celui de-al cincilea Congres Internațional de studii lingvistice mediteraneene, care a avut loc la Málaga între 27 august și 1 septembrie 1973, sub auspiciile Departamentului de geografie lingvistică din cadrul Consiliului superior al cercetării științifice din Spania.

Temele mari tratate în cadrul respectivului congres au fost două, și anume: „Peninsula Iberică, verigă de legătură între Mediterană și Atlantic” și „Atlasele lingvistice plurilingve”. În conformitate cu această tematică, editorul volumului — cunoscutul și apreciatul filolog spaniol Manuel Alvar — împarte materia în